

ІВАНЮТА Н. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського,
цивільного та трудового права
економіко-правового факультету
(Маріупольський державний
університет)

УДК 346.1

АКТУАЛІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ ФУНКЦІЇ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

У статті досліджено виховну функцію як важливу функцію господарського процесуального права, пріоритетні сфери її впливу, місце в контексті формування правової культури, моральності, професійної етики і справжнє забезпечення дотримання пріоритетів європейської демократії у сфері господарського судочинства.

Ключові слова: функція, мораль, етика, правова культура, господарське судочинство.

В статье проведено исследование воспитательной функции как важной функции хозяйственного процессуального права, приоритетных сфер ее влияния, места в контексте формирования правовой культуры, нравственности, профессиональной этики и действительного обеспечения соблюдения приоритетов европейской демократии в сфере хозяйственного судопроизводства.

Ключевые слова: функция, мораль, этика, правовая культура, хозяйственное судопроизводство.

The article studies to educational function as important economic function of procedural law, priority areas of its influence, the place in the context of legal culture, morality, professional ethics and actual enforcement priorities of European democracy in commercial proceedings.

Key words: function, monitoring, legislation, law enforcement, the European Court of Human Rights.

Вступ. Конституція України наголошує на тому, що людина, її життя й здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Відповідний акцент робиться й у сучасному переформатуванні сфери судового захисту осіб.

Європейська трансформація, у тому числі процесуальних галузей, вимагає концентрування не тільки на механічній нормативній урегульованості вирішення судових спорів з метою захисту й відновлення прав та інтересів, а й на забезпеченні сприйняття суспільством нових норм і певних законодавчих змін. Таке сприйняття можливе у випадку відображення та збігу в процесуальному законі конструктивних правових вимог із панівним загальносуспільним розумінням моралі, культури й цінностей.

Відомо, що, незважаючи на наявну недовіру до судової системи, суспільство сприймає саму сферу судового захисту як вищу ідеологію законності і правопорядку.

Саме ж виховання правомірної поведінки, правової культури та професійної комунікації досягається через наявність і практичну реалізацію виховної функції права, зокрема

й господарського процесуального права. Дослідження окреслених питань у межах господарського процесуального права характеризується водночас практичними та соціальними потребами.

Окремі аспекти виховної функції права були дослідженні такими вченими, як С. Левін [1, с. 39–42], Т. Радько [2], В. Любашиц [3, с. 25] та ін. Разом із тим питання щодо визначення цієї функції в межах господарського процесуального права не були предметом наукових досліджень і не набули належного розвитку, що, власне, зумовлює актуальність і вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження виховної функції господарського процесуального права й визначення пріоритетних сфер її впливу.

Результати дослідження. Формування правової держави об'єктивно супроводжується активізацією пізнання головних пріоритетів європейської демократії, якими є права, свободи, інтереси та загальносоціальні цінності, їх охорона й захист. Для України зазначений процес характеризується динамічною неоднорідністю й невизначеністю підходів до моделей закріплення та гарантування дієвого захисту прав та інтересів. Таку неоднорідність неможливо викоринити тільки демократичним удосконаленням матеріального права, урахувавши, що і процесуальне право є не менш важливим носієм найважливіших демократичних гуманістичних засад правової системи [4, с. 285].

Така ситуація об'єктивно позначається на підвищенні соціальної ролі господарського процесуального права (далі – ГПП), що, у свою чергу, робить незворотнім процес з'ясування її достатньої соціальної зумовленості й соціальної наповнюваності. Адже, як слушно наголошує Т.Н. Радько, саме в праві виражаються передові, гуманні, відповідні інтересам особистості приписи, у результаті чого воно отримує психологічну підтримку з моменту видання правової норми [2, с. 240].

Справді, соціальна роль ГПП виявляється в такому:

- вирішенні конфліктів у сфері господарських та інших правовідносин;
- забезпеченні справедливого судового захисту порушених або оспорюваних прав та інтересів;
- відповідності й достатності правового регулювання в кожному випадку.

При цьому сама соціальна роль права повно виявляється саме в його функціях [5], у різноманітті яких не останнє місце належить виховній функції.

Традиційно виховну функцію права розглядають як частину соціального явища. Як зазначають, у цій функції право є соціальним регулятором і надає виховний вплив на поведінку суб'єктів як через окремі соціальні норми, інститути й механізми (правосуддя, заборони, дозволи, покарання), так і загалом як самостійний фактор духовного життя суспільства [3, с. 291]. Насамперед таке визначення пов'язується із потребою викоринення правового нігілізму. У загальних рисах саме реалізація виховної функції права як регулятора суспільних відносин пов'язується зі шляхом підвищення рівня загальної правової культури, правосвідомості, запобігання правопорушенням, розвитку поважного ставлення до особистості людини [6, с. 112].

Крім того, як зазначають окремі автори, виховна функція права відображає стосунок права до цього процесу, показує його як «знаряддя» соціальних перетворень, інструмент активного впливу на свідомість і поведінку особи, демонструє спроможність правової системи до вирішення завдань і досягнення цілей, що стоять перед суспільством у галузі соціального виховання [7].

Господарське судочинство, будучи частиною соціальної системи, включає в себе й такі класичні філософські категорії, як мораль, культура, цінність. Про культурно-історичну функцію юридичного процесу згадував і В. Сінюков у роботі «Російська правова система» [8, с. 414].

Сферою ідеологічного впливу (об'єктом виховної функції) є свідомість і психологія людей. Цей вплив здійснюється шляхом інформування громадян щодо загальнообов'язкових зразків поведінки в тих чи інших суспільних відносинах, роз'яснення мотивів і цілей

установлених державою наявних масштабів переконання в їхній необхідності, справедливості й соціальної цінності, попередження щодо можливих наслідків відхилення від них тощо. Виховний вплив права, на відміну від регулювання, не має владних ознак [9, с. 207].

Виховний вплив ГПП первинно виявляється шляхом інформування про порядок виникнення, зміни та припинення господарських процесуальних відносин (ст. ст. 1, 2, 54, 78, 80, 91 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України)), реалізацію прав й обов'язків учасників господарського судочинства (ст. ст. 22, 26–31 ГПК України), роз'яснення значення й особливостей того чи іншого процесуального інституту (наприклад, інституту позову в господарському судочинстві). Передова роль у забезпеченні інформованості й досягання виховного ефекту належить принципу гласності розгляду справ, який закріплено в ст. 4-4 ГПК України [10]. Цей принцип забезпечує, за винятками, указаними у процесуальному законі, відкритий розгляд справ у судах. Ефективність виховного впливу також забезпечується доступом до судових рішень шляхом офіційного оприлюднення судових рішень на офіційному веб-порталі судової влади України; опублікування рішень у друкованих виданнях; поширення рішень в електронній формі [11]. Зокрема, усі рішення судів загальної юрисдикції включаються до Єдиного державного реєстру судових рішень, доступ до якого є безоплатним і цілодобовим.

Однак регулятивно-охоронна специфіка ГПП суттєво впливає на характер засобів виховної функції. До них О. Швиркін зараховує принципи права, правові норми, нормативно-правові акти, юридичну відповідальність, правовідносини, реалізацію права, законність [12, с. 14].

При цьому ці засоби, зокрема, в межах розглянутої процесуальної галузі права в умовах посилення гуманістичного праворозуміння та переосмислення моделі правосуддя повинні бути зорієнтовані з урахуванням міжнародних стандартів захисту прав та інтересів. Значимість цього питання підкреслювалася й О. Погодіним, який зауважував, що державна інституційна визначеність процесу є суттєвим завоюванням сил демократії й прогресу.

Необхідно відзначити, що в юридичній літературі до вище перелічених засобів нерідко включають, зокрема, і правову культуру [1, с. 42–43]. Система заходів, спрямованих на формування політико-правових ідей, норм, принципів, що становлять цінності правової культури, як указував С.В. Левін, реалізується саме за допомогою виховної функції права. Іншими словами, ця функція сприяє формуванню у громадян правової культури. При цьому формування правової культури за допомогою виховної функції ГПП відбувається як у процесі існування господарських процесуальних відносин, так і поза їхнього існування. Наприклад, відповідний результат впливу може бути отриманий при вивченні господарського процесуального законодавства, зміст якого розкриває його спрямованість на здійснення захисту прав та охоронюваних законом інтересів, до складу якого входять й інститути судових витрат, і застосування різних заходів державного примусу (запобіжні заходи, заходи щодо забезпечення позову, примусове виконання судових актів, окрема ухвала).

Особливого значення забезпечення високого рівня правової культури набуває для України в процесі переходу із формального до змістового шляху побудови правової держави.

На цьому етапі, осмислюючи господарське процесуальне право як складову культури суспільства, важливо не допустити ігнорування в частині його взаємодії із мораллю та моральністю. Питаннями взаємозв'язку моралі й права опікувались такі філософи, як Сократ, Платон, Аристотель, котрі, розробляючи правову ідеологію, намагалися пов'язати етику із законодавством. Наприклад, римськими юристами було сформульовано постулат, який проголошує, що «право рекомендує те, що схвалено звичаєм» [13, с. 8], тобто те, що продиктовано моральністю. Видається, що й на сьогодні він не втратив своєї актуальності.

Справді, як свідчить історичний і сучасний досвід, у ході розробки та прийняття законодавчо-правових норм законодавець усе частіше використовує їх моральне обґрунтування, указуючи в них мотиви й цілі, а також даючи оцінку тим напрямом, на підтримку, розвиток або викорінення яких орієнтовані прийняті документи [14, с. 42–43].

Моральні, ціннісні засади останніми роками стають невід'ємним елементом господарського процесуального законодавства, а точніше його орієнтуванням. Яскравим прикладом є ратифікування Україною 17.07.1997 р. Конвенції про захист прав людини і основоположних

свобод, яка визначає елементи справедливого судочинства, Закон України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12.02.2015 р. № 192-VIII, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 р. № 2453-VI, низка норм ГПК України. Ці джерела юридично-нормативно закріплюють такі цінності, як справедливість, добросовісність, рівність, повага тощо. Вони є правовими цінностями, оскільки лежать в основі права й правопорядку, є ідеальним обґрунтуванням норми права, закріплюються й охороняються правовими нормами, становлять мету права і його інститутів [15, с. 3–11]. Усі зазначені ціннісні конструкції повинні суттєво впливати на організацію господарських судів, здійснення розгляду та вирішення спору, зміст процесуального стану учасників господарського судочинства. Реалізація зазначених засад, з одного боку, є запорукою підтримки суспільства здійснюваних судово-правових реформ, а з іншого – забезпечує підґрунтя дотримання самим суспільством морально-правової поведінки. Однак необхідно зауважити на існування недоліків у частині аксіологічного розуміння зазначених цінностей в українському процесуальному законодавстві, що робить їх доволі суб'єктивно-оцінними поняттями як у частині визначення їх в інституційному аналізі, так і щодо механізмів реалізації виховного напрямку досліджуваної галузі. Тому зазначена проблема, за своєю складністю, може стати предметом окремого дослідження.

Морально-правова поведінка, цінності в контексті вирішення господарських спорів та інших правових питань реалізуються в порядку здійснення господарського судочинства, яке, зокрема, і регулюють норми господарського процесуального права. Само ж господарське судочинство являє собою систему процесуальних відносин і дій щодо конкретної господарської справи. Ці відносини виникають між господарським судом та іншими учасниками судового процесу при розгляді й вирішенні господарських спорів, перегляді рішень господарського суду та їх виконанні [16, с. 45]. Господарські процесуальні відносини, безумовно, існують виключно в правовій формі й мають правовий характер. Однак в аспекті їх дослідження неможливо викоринити моральну компоненту, яка з урахуванням самої специфіки існування зазначених відносин набуває складного, морального (етичного) правового характеру. Допускаючи можливість існування певних «неюридичних» елементів у ГПП, наприклад, В. Ярков, акцентував на тому, що предмет господарського процесуального права більшою мірою являє собою неюридичне, об'єктивне поняття, оскільки знаходиться поза площиною права, таке як сукупність системи дій і відносин у зв'язку зі здійсненням цієї діяльності [17, с. 25]. Загалом про існування моральних, етичних принципів судочинства ґрунтовно наголошував А. Коні.

При цьому варто визнати, що якщо самі процесуальні відносини виникають виключно між господарським судом та іншими учасниками судочинства, то моральні відносини виникають між усіма учасниками, зокрема й судом. Процесуальні відносини, як й інші правовідносини, як основні елементи включають суб'єкти, об'єкт і правовий зв'язок між суб'єктами у вигляді сукупності прав і обов'язків. Етичні права й обов'язки учасників етичних відносин тісно пов'язані з їхнім процесуальним становищем, регульованим законом, але правовідносини утворюють мовби зовнішню оболонку, юридичну форму, у якій функціонують моральні відносини [18].

Відповідно до ГПК України, до складу учасників судового процесу входять суддя (склад суддів), сторони, треті особи, прокурор, судовий експерт, представники сторін, адвокати та інші особи, які беруть участь у процесі у випадках, передбачених ГПК України.

Поведінка кожного учасника господарського судочинства повинна відповідати чинним у суспільстві та закріпленим у законодавстві нормам моралі, ціннісним засадам, специфіка яких певним чином кореспондується через зміст процесуального статусу відповідної особи. Так, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 р. № 2453-VI закріплює положення щодо забезпечення кожному право на справедливий суд і повагу до інших прав і свобод (ст. 2); поваги до суду чи суддів (ст. 6); своєчасності, справедливого та безстороннього розгляду й вирішення судових справ, дотримання правил суддівської етики, виявлення поваги до учасників процесу (ст. 55). Норми ГПК України проголошують рівність перед законом і судом (ст. 4-3); неупередженість судді (ст. 20); добросовісне користування процесуальними правами, виявлення взаємної поваги до прав і охоронюваних законом інте-

ресів, ужиття заходів щодо всебічного, повного та об'єктивного дослідження всіх обставин справи (ст. 22); оцінювання доказів судом за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному розгляді в судовому процесі (ст. 43) тощо.

Безумовно, особливої моральної характеристики потребує діяльність судді як посадової особи господарського суду. Саме суддя повинен забезпечити захист і відновлення порушених прав та інтересів у результаті всебічного, повного й об'єктивного розгляду в судовому процесі. Судові акти, які приймаються суддею, водночас мають відповідати нормам закону та нормам моралі.

Крім того, саме суддя у випадках відсутності необхідної норми в законодавстві може застосовувати принцип аналогії права. Незважаючи на те, що застосування аналогії права передбачено Цивільним процесуальним кодексом України (ст. 8), Кодексом адміністративного судочинства (ст. 9), ані ГПК України, ані Господарський кодекс України (далі – ГК України) безпосередньо це питання не регулюють. У юридичній літературі можна зустріти різні позиції щодо самого існування можливості застосування аналогії в господарському судочинстві. Але в цьому випадку заслуговує на підтримку думка О. Беяневич, яка, посилаючись на А. Піголкіна [19, с. 56], стверджує, що застосування аналогії є таким, що розуміється само собою [20, с. 82]. Сам процес застосування аналогії стикається із необхідністю застосування суддею «загальних засад законодавства» (наприклад, п. 8 ст. 8 ЦПК України), які, у свою чергу, у законодавстві не використовуються в самостійному та усталеному значенні. Зазначений аспект не є предметом цієї статті, однак можливо відмітити, що в більшості вищевказані загальні засади ґрунтуються на нормах моралі. Отже, і у випадку прийняття рішення суддя із застосуванням аналогії права буде керуватися нормами моралі та наявною власною правосвідомістю.

У результаті високого ступеня морально-ціннісного навантаження судді в поєднанні із необхідністю якісного здійснення правосуддя водночас постають потреби щодо наявності професійної й етичної компоненти. Отже, формуються вимоги професійної етики судді, які можуть і повинні в розумних межах бути врегульовані процесуальним законодавством.

Професійно-етична сторона взагалі є важливою для господарської сфери. Більшість осіб, які мають, відповідно до ст. 1 ГПК України, право на звернення до господарського суду є суб'єктами здійснення господарської діяльності. Будь-яка господарська діяльність здійснюється професійно, на певних засадах, що враховують, з одного боку, ринкову орієнтацію вітчизняної економіки й, відповідно, передбачають значну свободу для суб'єктів такої діяльності (насамперед підприємців), а з іншого – соціальне спрямування господарської сфери, що зумовлює встановлення певних обмежень для суб'єктів господарювання з метою врахування публічних інтересів (суспільства, держави, територіальної громади/громад, типових приватних інтересів громадян та організацій) у дотриманні встановленого державою суспільного господарського порядку, що передбачає додержання суб'єктами господарювання різноманітних вимог [21]. Сфера господарювання апелює, крім законодавства, такими категоріями, як професійна етика (ст. 38 ГК України), звичай ділового обігу (наприклад, п. 1 ст. 199 ГК України), банківські звичай (ст. 344 ГК України) тощо. Тому, безумовно, такі особливості не можуть не враховуватись при формуванні напрямів процесуального регулювання.

Крім того, професійно-етичний аспект набуває значення при здійсненні процесуального представництва. Зокрема, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-VI визначає обов'язок адвоката дотримуватися присяги адвоката України та правил адвокатської етики.

Важливість дотримання професійно-моральних норм стосується й такого учасника господарського судочинства, як судовий експерт. Так, Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038-XII установлює, що судовими експертами можуть бути особи, які мають необхідні знання для надання висновку із досліджуваних питань; визначає випадки, коли особи не можуть бути судовими експертами; установлює обов'язок для самовідводу за наявності передбачених законодавством підстав, які виключають його участь у справі. Як зазначає О. Моїсєєв [22, с. 109], моральний аспект внутрішнього переконання експерта виявляється на всіх стадіях експертних технологій. На початковій стадії результативність подальших дій експерта залежить від його особистого ставлення до призначеної експертизи.

Питання щодо наявності перешкод морального характеру до проведення експертизи зараховано на розсуд експерта [23, с. 5–10].

Загалом дотримання особами визнаних цінностей, моралі й етики належить до добровільного виконання. Однак певне їх порушення учасниками чи потенційними учасниками господарського судочинства зумовлює спотворення самого призначення господарського процесуального права щодо захисту чи відновлення прав і законних інтересів. Як доречно зазначав І. Ільїн, право тільки тоді здійснить своє призначення, коли правосвідомість прийме його, наповниться його змістом і дозволить новому знанню впливати на життя душі, визначати її рішення й направляти поведінку людини [24, с. 40].

Висновки. На підставі проведеного дослідження сформульовано такі висновки.

Виконуючи виховну функцію, господарське процесуальне право:

- акумулює цінності демократії й свободи у сфері захисту прав та інтересів господарськими судами;
- здійснює запобіжний ефект появи «аномальності» господарських правовідносин і антиправомірної поведінки в господарському судочинстві;
- орієнтує учасників і потенційних учасників господарського судочинства на правосвідомість і правомірну поведінку;
- сприяє формуванню правової культури незалежно від існування господарсько-процесуальних відносин;
- розвиває професійно-етичні характеристики учасників господарського судочинства.

Список використаних джерел:

1. Левин С.В. Воспитательная функция права и правовая культура: содержание и формы сосуществования / С.В. Левин // Российский юридический журнал. – 2010. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.juristlib.ru/book_7521.html.
2. Радько Т.Н. Теория государства и права : [учебник для вузов] / Т.Н. Радько. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004. – 576 с.
3. Любашиц В.Я. Теория государства и права / В.Я. Любашиц, А.Ю. Мордовцев, И.В. Тимошенко. – Ростов н/Д, 2002. – С. 291.
4. Алексеев С.С. Общая теория права / С.С. Алексеев. – М. : Юрид. лит. 1981. – Т. 1. – 1981. – 361 с.
5. Кириллюк Ф.М. Політологія : [навчальний посібник] / Ф.М. Кириллюк, М.І. Обушний, М.І. Хилько. – К. : Здоров'я, 2004. – 776 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ualib.com.ua/b_137.html.
6. Моисеева Л.В. Актуализация правового образования будущих педагогов дошкольного образования / Л.В. Моисеева // Вестник ЧГПУ. – 2009. – № 5. – С. 112.
7. Слюсаренко О.Л. Проблеми виховної функції права та правового виховання в сучасних умовах / О.Л. Слюсаренко, Т.В. Кунгурцева [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/5060/%CE>.
8. Синуков В.Н. Российская правовая система. Введение в общую теорию / В.Н. Синуков – М. : Норма, 2010. – 672 с.
9. Фаткуллин Ф.Н. Проблемы теории государства и права : [учебное пособие] / Ф.Н. Фаткуллин, Ф.Ф. Фаткуллин. – Казань : КЮИ МВД России, 2003. – 351 с.
10. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56; Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 36. – Ст. 188.
11. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 15. – Ст. 585.
12. Каминская В.И. Правосознание как элемент правовой культуры / В.И. Каминская, А.Р. Ратинов // Правовая культура и вопросы правового воспитания. – М., 1974. – С. 42–43.
13. Лозовой В.О. Професійна етика юриста / В.О. Лозовой, О.В. Петришин. – Х. : Право, 2004. – 176 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dSPACE.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/364/1/Etika_2004.pdf.

14. Сальников В.П. Правовая культура сотрудников органов внутренних дел / В.П. Сальников. – Л., 1988. – С. 42–43.
15. Алексеев С.С. Право: время новых подходов / С.С. Алексеев // Советское государство и право. – 1991. – № 2. – С. 3–11.
16. Господарське процесуальне право : [підручник] / [В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець]. – 2ге вид., перероб. і доп. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. – 378 с.
17. Арбитражный процесс : [учебник] / под ред. В.В. Яркова. – М. : Юристъ, 2002. – 480 с.
18. Кобликов А.С. Юридическая этика : [учебник для вузов] / А.С. Кобликов. – М. : Издательская группа НОРМА – ИНФРА, 1999. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://xn--80aatn3b3a4e.xn--p1ai/book/4486/194943/4>.
19. Пиголкин А.С. Обнаружение и преодоление пробелов в праве / А.С. Пиголкин // Советское государство и право. – 1970. – № 3. – С. 49–57.
20. Беляневич О. Судова практика як засіб забезпечення деонтичної повноти господарського договірної права / О. Беляневич // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 2. – С. 81–84.
21. Вінник О.М. Господарське право : [курс лекцій] / О.М. Вінник. – К. : Атіка, 2004. – 624 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.westudents.com.ua/glavy/58751-2-ponyatya-oznaki-ta-printsipi-zdysnennya-gospodarsko-dyálnost.html>.
22. Моїсєєв О.М. Внутрішнє переконання в структурі експертних технологій / О.М. Моїсєєв // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Вип. 12. – С. 109. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2012/Moisieiev.pdf.
23. Шерстюк В.М. Професійна етика судового експерта як складова судової етики / В.М. Шерстюк // Криміналістичний вісник : наук.-практ. зб. / ДНДЕКЦ МВС України ; КНУВС. – К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – № 1 (7). – С. 5–10.
24. Ильин И.А. О сущности правосознания / И.А. Ильин. – М. : Рарог, 1993. – С. 40.

ПОКОРА І. Є.,
аспірант кафедри
цивільно-правових дисциплін
(Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова)

УДК 341.9.01

НОВИЙ РЕЖИМ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ МОРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ КОМПРОМІСУ: ДОСЯГНЕННЯ, НЕДОЛІКИ ТА ОЧІКУВАННЯ

Стаття присвячена вивченню проблемних питань у сфері перевезень вантажів морем у зв'язку з прийняттям Роттердамських правил – нового міжнародно-правового акту. Розглянуто його основні нововведення, окреслено переваги та недоліки порівняно із прийнятими раніше, нині чинними, правилами. Також висловлено позицію автора стосовно очікування позитивного ефекту від дії Роттердамських правил для усіх учасників перевезення.

Ключові слова: Роттердамські правила, міжнародні морські перевезення вантажів, Гаазько-Вісбійські правила, Гамбурзькі правила, морські перевізники, вантажовідправники, коносамент.

